

HABERLER

Mayıs 1998, Sayı: 6

Editörden

Ülkemizin Eskiçağ Bilimleri alanında çalışan, kendini dünya çapında kabul ettirmiş küçümsenemeyecek sayıda uzmanı bulunmasına rağmen, bu alanla ilgili problemlerin tartışıldığı ve çözümlerinin üretildiği sivil organizasyonlar fazla değildir. Bundan dolayı bireysel çalışmalar dışında, kamu oyu oluşturma veya ilgili kitleyi bilgilendirme yönünde programlı ve uzun süreli kalıcı etkinlikler de yapılmamaktadır.

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, ilk olmanın verdiği tüm olumsuzluk ve zorluklara karşılık, seçkin üye potansiyeli ile üzerine düşeni yapma gayreti içindedir. Bültenimizde tam bir listesini bulacağınız, başta öğrenciler olmak üzere halka yönelik olarak hazırladığı kitaplarının sayısı 10' u bulmuştur. Büyük bir ilgiyle karşılanan bu yayınlardan Selen Hırçın'ın *Çivi Yazısı* ile Bedia Demiriş'in *Eskiçağ'da Yazı Araç ve Gereçleri* ikinci, Oğuz Tekin'in *Eskiçağda Para* adlı kitabı ise üçüncü baskısını yapmıştır.

Ocak ve Mayıs aylarında yayınladığımız Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Bülteni ise, başta üyeler olmak üzere ülkemizdeki hemen bütün ilgili kitleye, gün geçtikçe yenilenen içeriği ile ulaşmaya devam edecektir.

Elinizdeki 6. sayıda, başmakale olarak Prof. Dr. Mehmet Özdoğan'ın konut ve mimari kavramları üzerine geliştirdiği son derece ilginç bulacağınız yazısını yayınlıyoruz. Ayrıca kazı ve araştırma haberleri ile 1996 yılından sonra tamamlanan veya devam eden master ve doktora tezlerinin elimize ulaşan listelerini duyurmaya devam ediyoruz. Başta tez danışmanları olmak üzere bölümlerindeki tezleri bize ulaştıran İstanbul Üniversitesi'nden Erkan Konyar, Nalan Fırat, Atatürk Üniversitesi'nden Turgut Yiğit ve Hacettepe Üniversitesi'nden Meryem Acara'ya müteşekkirimiz.

İlk kez bu sayıda, 1996 sonrası yayınlanmış Eskiçağ Bilimleri alanındaki kitap, dergi ve ansiklopedileri liste halinde vermeye başlıyoruz. Bunlardan bazıları hakkında ise kısa tanıtma yazıları hazırlıyoruz. Bu köşemize katkıda bulunmak isteyen meslekdaşlarımızın desteğine büyük ihtiyacımız olduğunu belirtmek isterim. Bu konudaki ilk çalışmalarda bize destek veren Sayın Vedat Çelgin'e ve bültenin yayınlanmasında bizi cesaretlendiren Enstitü Başkanı Sayın Ali Dinçol'a teşekkür ederiz.

Daha çok haberle yeni bir bültende buluşmak ümidiyle...

Kemalettin Köroğlu

Barınak, Konut ve Mimari İlkler ve Bazı Kavramlar

Günümüzde köyleri, kentleri oluşturan ve "mimari" olarak adlandırdığımız yapı geleneğinin ilk kez ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı soruları, bazen çok tartışılan, bazen de üzerinde fazlaca düşünülmeden basit genellemeler ile geçiştirilen konuların başında gelmektedir. Bu konu ile ilgili olarak en sık rastlanan genelleme de her halde "insanlar uzun süre mağaralarda yaşadıkdan sonra, Neolitik dönemde tarım yapmaya başladılar, tarlaya, bir toprağa bağımlı kaldıklarından sabit, kalıcı evler yapmaya başladılar ve bu da mimariyi geliştirdi" şeklinde olmaktadır. Oysaki, artık bugünkü bilgilerimiz ilk insanların Paleolitik Çağ boyunca yalnızca mağaralarda oturmadığını, ilk sabit yapıların tarımla başlamadığını, mimari olarak tanımlanan gelişmede de bu öğelerin pek etkin olmadığını göstermektedir.

İnsan, Afrika'dan çıkıp çeşitli coğrafyalara yayıldığı bir milyon yıl boyunca, yani Paleolitik Çağ içinde, hemen her türlü ortamda varlığını sürdürmüştür: çölden ön kutba, tropik ormanlardan steplere, kıyılardan yüksek dağların tepelerine kadar her türlü iklim koşulunda yaşadığını bilmekteyiz. Değişik ortamlarda bulunan diğer canlılardan farklı olarak o koşullara uyumunu sağlayacak biyolojik evrimi geçirmeden hızlı bir yayılım göstermiştir. Üstelik bulunduğu ortamların çoğunda da mağara ya hiç yoktur, ya da çok enderdir. Bu süreç içinde, giderek sayıları artan arkeolojik verilerin de kanıtladığı gibi insanların, ilk başından beri kulübe türü basit barınaklar yaptığı anlaşılmaktadır.

Paleolitik dönemin sonlarına geldiğimizde, bu kulübele- rin giderek daha geliştiği, özellikle Doğu Avrupa'da bulunan örneklerle de anlaşılmaktadır. Su ürünlerinin beslenmede giderek önem kazanması, özellikle açık deniz balıkçılığını gerçekleştirecek teknolojinin gelişmesi, buzul dönemini izleyen çevre koşullarının etkisiyle karadaki besinlerin de artması, Mezolitik dönemde hızlı bir nüfus artışı ile birlikte yerleşme yerlerinin daha kalıcı olmasını sağlamıştır. Ancak halen bunları ne "konut" ne de "mimari" olarak tanımlamamız doğru olmayacaktır.

Mezolitik dönemden sonra sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmenin en hızlı olduğu Yakın Doğu'da, Neolitik ya da PPNA olarak tanımladığımız dönem başlarında daha kalıcı ve yıl boyunca kullanılan kulübelerden oluşan

köyler görülmektedir. Anadolu'da örneklerini Hallan Çemi ile Çayönü'nün en alt tabakalarından tanıdığımız bu köylerde beslenmenin halâ avcılık ve toplayıcılığa dayalı olduğu da bilinmektedir. Ancak, bazılarının duvarlarında destekleyici olarak taşın kullanılmış olmasına rağmen bu kulübeleri "konut" ya da "ev" kavramı içinde düşünmemiz güçtür. Günlük işlerin halen tümüyle yapıların dışında sürdürüldüğü, bunların yalnızca yatmak için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu kulübeler ile aynı tabakalarda bulunan kült yapıları, boyutları ve nitelikleri ile farklı özellikler sergilemektedir. Bunlarda gerçek anlamda "duvar" olarak tanımlayabileceğimiz, payandalarla desteklenmiş taş örgüler görülmektedir. Bu tür duvar örgülerini PPNA ile PPNB geçiş sürecinde, Çayönü yerleşmesinin en eski tabakalarında daha iyi korunmuş örnekler ile tanımaktayız. Örneğin Kafataslı Yapı'nın en eski yapım evresine ait olan yuvarlak planlı binada gene payandalarla desteklenmiş iyi bir taş örgü görülmektedir. Aynı şekilde, Saltaşlı Yapı'da da özenle yapılmış bir döşeme, bu döşemenin içine yerleştirilmiş büyük dikili taşları ile, 1 m yüksekliğinde korunmuş, payandalı duvar görülmektedir. Buna karşılık, bu kült yapıları ile çağdaş olan diğer yapılarda bu tür duvarlar kullanılmamış, bunlar hala çamur sıvalı dal-örgü yöntemi ile yapılagelmiştir. Bu her şeyden önce gerçek anlamda mimari olarak tanımlayabileceğimiz yapım yöntemlerinin önce kült ile ilgili olarak geliştiği ve uzun bir süre için de bunlara özgü olarak kaldığı anlaşılmaktadır.

Aynı zaman dilimi içinde yuvarlak barınakların da giderek konut ya da eve dönüştüğü görülmektedir. İlk başlarda bu mimari özelliklerden çok kavramsal açıdan da bir dönüşüm olarak izlenir. Giderek besin hazırlama, ışık gibi öğeler açık avlulardan mekan içlerine aktarılmış, bu da barınak içlerinin daha geniş ve bölümlenmiş olmasını gerektirmiştir. Nitekim bu değişim sürecinin en iyi iz-

lendiği Çayönü'nde, "ızgara planlı" yapılarda, halen taşıyıcı strüktürün dal ve ahşap olmasına karşılık geniş ve üç bölümlü bir mekan anlayışı görülür. Günlük işler, yaşam da açık avlulardan yapının içine girmiş, artık barınak konuta dönüşmüştür.

Bunu izleyen süreç deneme-yanılmaya dayalı uzun süren bir geçiş dönemidir; mimaride "ilkler" olarak tanımlayabileceğimiz bir çok kavram ve teknik gelişerek ortaya çıkmıştır. Bunların arasında köşeleri olan dörtgen yapı planı, çatı, taşıyıcı duvar, kerpiç, ambar gibi öğeler ile açık ve kapalı mekan kullanımının farklılaşması sayılabilir. Bu dönemin sonunda, günümüzden yaklaşık olarak sekiz bin yıl önce, Yakın Doğu geleneksel mimarisinin temelini oluşturan öğelerin hemen hemen tümü ortaya çıkmış ve daha sonra bunlar değişmeden günümüze kadar kullanılagelmiştir.

Tüm bu süreç içinde, Yakın Doğu mimari geleneğinde kült yapıları, konuttan ayrı plan ve mimari özellikler taşıyarak gelişmiştir. Başka bir deyiş ile, daha Neolitik dönemin içinde tapınak mimarisi konut mimarisinden tümü ile ayrılmış, anıtsallaşmıştır. Bu kült yapılarının Yakın Doğu'da bir çok örneği olduğu gibi, son yıllarda Anadolu'da Çayönü ile Hallan Çemi'nin yanı sıra Nevalı Çori ve Göbeklitepe'de çok etkileyici örnekleri ortaya çıkmıştır. Daha sonra, aynı bölgedeki Mezopotamya tapınak mimarisinde de izleyeceğimiz konut-tapınak farklılaşması, ekonomi ve günlük yaşam üzerinde dinsel gurbun kurmuş olduğu hakimiyetin köklerinin Neolitik döneme kadar indiğini göstermektedir. Başka coğrafyalardaki Neolitik kültürlerden farklı olan bu gelişim süreci daha sonra aktarılacak Orta Çağa kadar de sürecelecektir.

Mehmet Özdoğan

Kitap Dünyasından

Ahunbay, Z., *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, İstanbul 1996.

Aiskhülos-Sofokles, *Eski Yunan Tragedyaları 1: Persler (Aiskhülos) -Antigone (Sofokles)*, (Çev. G. Dilmen), İstanbul 1997.

Akurgal, E., *Anadolu Kültür Tarihi*, Ankara 1998.

Akurgal, E., *Türkiye'nin Kültür Sorunları ve Anadolu Uygarlıklarının Dünya Tarihindeki Önemi*, Ankara 1998.

Akurgal, M., *Korint Seramiği M.Ö. 750-550*, İstanbul 1997.

Aristoteles, *Fizik* (Çev. S. Babür), Ankara 1997.

Aristoteles, *Gökyüzü Üzerine* (Çev. S. Babür), Ankara 1997.

Aristoteles, *Nikomakhos'a Etik* (Çev. S. Babür), Ankara 1997.

Aristoteles, *Retorik* (Çev. H. Doğan), İstanbul 1997³.

Atasoy, S., *Amisos Karadeniz Kıyısında Antik Bir Kent*, Samsun 1997.

Bachofen, J.J., *Söylence, Din ve Anaerki* (Çev. N. Şarman), İstanbul 1997.

Bahar, H.-G. Karauğuz, Ö. Koçak, *Eskiçağ Konya Araştırmaları I: Phrygia Paroreus Bölgesi: Anıtlar, Yerleşmeler ve Küçük Buluntular*, İstanbul 1996.

Bahşaliyev, V., *Nahçıvan Arkeolojisi/ The Archaeology of Nakhichevan*, İstanbul 1997.

Bayladı, D., *Mitoloji. Tanrıların Öyküsü*, Ankara 1997².

- Bayladı, D., *İstanbul'un Yüreğinde Tarihe Yolculuk* (Anıtlar-Olaylar-Efsaneler), İstanbul 1998.
- Bazin, G., *Sanat Tarihi, Başlangıçtan Günümüze Kadar* (Çev. Ü. Nural-S. Hilav), İstanbul 1998.
- Belli, O., *Doğu Anadolu'da Urartu Sulama Kanalları/ Urartian Irrigation Canals in Eastern Anatolia*, İstanbul 1997.
- Bingöl, O., *Malerei und Mosaik der Antike in der Türkei*, Mainz am Rhein 1997.
- Borst, A., *Avrupa Tarihinde Zaman ve Sayı* (Çev. Z. Aksu Yılmaz), Ankara 1997.
- Brun, J., *Stoacılık* (Çev. M. Atıcı), İstanbul 1997.
- Catullus, G. V., *Bütün Şiirleri* (Çev. Ç. Dürüşken-E. Alova), İstanbul 1997.
- Cevizci, A., *Felsefe Sözlüğü*, Ankara 1997².
- Chiera, E., *Kilden Kitaplar Çivi Yazılı Belgelerin Anlattıkları* (Çev. Ali M. Dinçol), İstanbul 1997.
- Cicero, *Şair Archius Savunması* (Çev. B. Demiriş-Ç. Dürüşken), İstanbul 1997.
- Cicero, M. Tullius, *Şair Archias Savunması*, (Latince-Türkçe, çeviren B. Demiriş - Ç. Dürüşken), İstanbul 1997.
- Çelgin, G., *Tanzimattan Günümüze Eski Yunan-Latin Dil ve Edebiyatına İlişkin Türkçe Yayınlar Bibliyografyası*, İstanbul 1996.
- Çilingiroğlu, A., *Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*, İzmir 1997.
- Demirci, K., *Dinler Tarihinin Meseleleri*, İstanbul 1997.
- Demirci, K., *Dinlerin Dejenerasyonu*, İstanbul 1996².
- Dolukhanov, P., *Eski Ortadoğu'da Çevre ve Etnik Yapı* (Çev. S. Aydın), Ankara 1998.
- Duru, R., *Kuruçay Höyük II*, Ankara 1996.
- Eliade, M.-I.P. Couliano, *Dinler Tarihi Sözlüğü* (Çev. A. Erbaş), İstanbul 1997.
- Erginer, G., *Kurban Bayramının Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri*, İstanbul 1997.
- Fink, G., *Antik Mitolojide Kim Kimdir* (Çev. Ü. Öztürk), İstanbul 1997.
- Grimal, P., *Mitoloji Sözlüğü, Yunan ve Roma* (Çev. S. Tamgüç), İstanbul 1997.
- Güvenç, B., *Kültürün ABC'si*, İstanbul 1997.
- Gyllius, P., *İstanbul'un Tarihi Eserleri* (Çev. E. Özbayoğlu), İstanbul 1997.
- Harmankaya, S.- O. Tanındı, *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri- 1. Klasör: Paleolitik-Epipaleolitik*, İstanbul 1996.
- Harmankaya, S.- O. Tanındı, M. Özbaşaran, *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 2. Klasör: Neolitik*, İstanbul 1997.
- Hartog, F., *Herodotos'un Aynası*, Ankara 1997.
- İnan, J., *Toroslarda Bir Antik Kent Lyrbe ?/Seleukeia ?*, İstanbul 1998.
- İplikçioğlu, B., *Eskibatı Tarihi I. Giriş, Kaynaklar, Bibliyografya*, Ankara 1997.
- İplikçioğlu, B., *Eskiçağ Tarihinin Ana Hatları II*, İstanbul 1996.
- Jobst, W.-B. Erdal-Ch. Gurtner, *İstanbul Büyük Saray Mozayığı. Araştırmalar, Onarım ve Sergileme 1983-1997*, İstanbul 1997.
- Kocabaş, U., *Arkeolojik Sualtı Kalıntılarının Konservasyonu*, İstanbul 1998.
- Köroğlu, K., *Urartu Krallığı Döneminde Elazığ (Alzi) ve Çevresi*, İstanbul 1996.
- Leakey, R., *İnsanın Kökeni* (Çev. S. Gül), İstanbul 1998.
- Leakey, R.-R. Lewin, *Göl İnsanları. Evrim Sürecinden Bir Kesit* (Çev. F. Baytok), Ankara 1997.
- Lewin, R., *Modern İnsanın Kökeni* (Çev. N. Özüydin), Ankara 1998.
- Livius, T., *Roma Tarihi, Şehrin Kuruluşundan İtibaren (Ab Urbe Condita) Kitap III-IV* (Çev. S. Şenbark), İstanbul 1997.
- Lloyd, S., *Türkiye'nin Tarihi. Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları* (Çev. E. Varinlioğlu), Ankara 1997.
- Lucianos, *Aleksandros ya da Düzmece Yalvaç* (Çev. E. Varinlioğlu), İstanbul 1997.
- Mabeyinci Pavlos, *Altın Yağmur. Epigramma'lar* (Çev. S. Rıfat), İstanbul 1997.
- Mutlu, B., *Mimarlık Tarihi Ders Notları I*, İstanbul 1996.
- Pasinli, A., *İstanbul Archaeological Museum*, İstanbul 1997.
- Pasinli, A., *The Book of Alexander Sarcophagus*, İstanbul 1997.
- Platon, VII. *Mektup-Plutark, Dion* (Çev. A. Yardımlı-D. Canefe), İstanbul 1997.
- Puplius Syrus, *Düşünceler*, (Latince-Türkçe, çeviren B. Demiriş), İstanbul 1997.
- Rice, T. T., *Bizans'ta Günlük Yaşam, Bizans'ın Mücevheri Konstantinopolis* (Çev. B. Altınok), İstanbul 1998.
- Rodanthi, Th.-F. Asteris, *Ezopun Öyküsü* (Çev. S. Sandalcı), İstanbul 1997.

Sanatın Ortaçağı. Türk, Bizans ve Batı Sanatı Üzerine Yazılar (Haz. E. Akyürek), İstanbul 1997.

Sappho, *Sappho'nun Bütün Şiirleri* (Çev. K. Dinçmen), İstanbul 1997.

Seneca, *Tanrısal Öngörü* (Çev. Ç. Dürüşken), İstanbul 1997.

Sevin, V., *Anadolu Arkeolojisi*, İstanbul 1997.

Sevin, V.-E. Kavaklı, *Bir Erken Demir Çağ Nekropolü Vanlı Karagündüz/ An Early Iron Age Cemetery*, İstanbul 1997.

Strathern, P., *90 Dakikada Aristoteles* (Çev. M. Ukşul), İstanbul 1998.

Strathern, P., *90 Dakikada Platon* (Çev. R. Aslan), İstanbul 1997.

Strathern, P., *90 Dakikada Sokrates* (Çev. M. Ukşul), İstanbul 1997.

Şener, S., *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Ankara 19973.

Tekeli, S. vd., *Bilim Tarihi*, Ankara 1997.

Tekin, O., *Antik Nüvizmatik ve Anadolu* (Arkaik ve Klasik Çağlar), İstanbul 19972.

Tekin, O., *Eski Yunan Tarihi*, İstanbul 19982.

Texier, Ch., *Küçük Asya. Bithynia* (Haz. R. Kaplanoglu), İstanbul 1997.

Timuçin, A., *Düşünce Tarihi*, İstanbul 19972.

Ülken, H.Z., *Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü*, İstanbul 19973.

Umar, B., *Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi, Türkiye Türkleri Ulusunun Oluşması*, İstanbul 1998.

Umurtak, G., *Korucutepe II*, Ankara 1996.

Yıldırım, R., *Eskiçağ'da Anadolu*, İzmir 1996.

Yıldırım, R., *Önasya Tarih ve Uygarlıkları*, İzmir 1996.

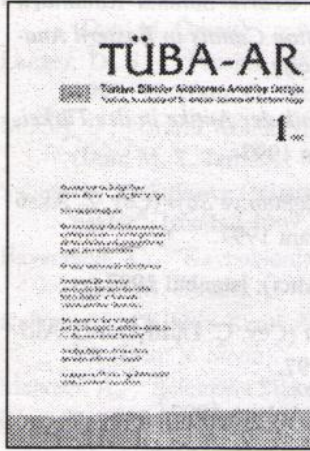
Yıldız, F., *die Umma-Texte aus den archäologischen Museen zu Istanbul*, Band IV (Nr. 2301-3000), *İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Umma Metinleri*, cilt IV (Nr. 2301-3000) (G. Tohrü ile birlikte), Maryland 1997.

Yıldız, F., *Tablettes Cunéiformes de Tello au Musée d'Istanbul II, İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Tello Tabletleri "III. Ur Devrine Ait"* (B. Lafont ile birlikte) II, İstanbul 1996.

Vedat Çelgin-Kemalettin Köroğlu

TÜBA-AR

Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi, Turkish Academy of Sciences Journal of Archaeology'nin ilk sayısı çıktı (Ocak 1998). İçindekiler: M.J. Mellink, "Anatolia

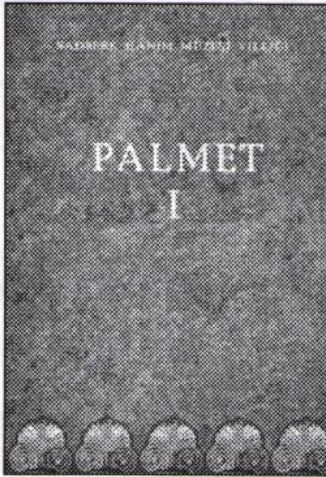

and the Bridge From East to West in the Early Bronze Age"; G.Arsebük, "Yarımburgaz Mağarası"; Ali M. Dinçol, "Die Entdeckung des Felsmonuments in Hatip und ihre Auswirkungen über die historischen und geographischen Fragen des Hethiterreichs"; A.Süel, "Ortaköy-Şapinuwa: Bir Hitit Merkezi"; M.Özdoğan, "Tarihöncesi Dönemlerde Anadolu İle Balkanlar

Arasındaki Kültür İlişkileri ve Trakya'da Yapılan Yeni Kazı Çalışmaları"; U.Esin, "The Aceramik Site of Aşıklı and its Ecological Conditions Based on its Floral and Faunal Remains"; H.Woldring, "A Pollen Diagram From A River Sediment in Central Anatolia"; F.Ertuğ, "Anadolu'nun Önemli Yağ Bitkilerinden Keten/Linum ve Izgın/Eruca".

PALMET

Sadberk Hanım Müzesi Yıllığı'nın ilk sayısı çıktı. İçindekiler: Ö.Bilgi, "Klasik Çağ Öncesinde Anadolu'da Ticaret

/ Trade in Anatolia During the Pre-Classical Period"; V.Donbaz, "Eski Anadolu Koloni Çağında Anadolu'da Ticaret Hayatı / During the Early Anatolian Trade Colony Period"; T.O. Alpözen, "Batık Kazı ve Araştırmalarına Göre Anadolu'da Deniz Ticareti / Maritime Trade in Anatolia: The Evidence of Wrecks"; Y.Karakoyunlu, "Osmanlı Ticaret Yaşamından Bir Örnek:

Lale Devri / A Case-Study in Ottoman Commercial Life: The Tulip Period"; C.Kıraç, "Cumhuriyet Dönemi'nde Anadolu'da Ticaret ve Vehbi Koç / Trade in Anatolia under the Republic and Vehbi Koç".

ECZACIBAŞI SANAT ANSİKLOPEDİSİ

3 cilt halinde, toplam 2044 sayfa olarak yayınlanan ansiklopedide Eski Çağ'dan günümüze sanat dünyasıyla ilgili 4400 madde yer almaktadır.

Eskiçağ Bilimleri Alanında Yapılan Yüksek Lisans (YL) ve Doktora (DT) Tezleri

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi

- Atasoy, M. A., "M.Ö. III-II. Binde Anadolu'da Araba ve Araba Tasvirleri", Ankara 1997, YL (Dan: A. Öztan).
- Daltaban, N. F., "Hitit Çağı Heykelcikleri", Ankara 1996, YL (Dan: K. Emre).
- Şahoğlu, V., "M.Ö. III. Binde Anadolu-Kiklad İlişkileri", Ankara 1997, YL (Dan: H. Erkanal).
- Ayengin, N., "Neolitik ve Kalkolitik Çağ'da Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri", YL (Dan: A. Öztan).
- Erel, N., "Eski Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri", YL (Dan: H. Erkanal).
- İpek, Ö., "Orta Karadeniz Bölgesi Eski Tunç Çağı Seramiği", DT (Dan: K. Emre).
- Gündüz, S., "M.Ö. I. Binde Anadolu'da Araba ve Araba Tasvirleri", DT (Dan: A. Çınaroğlu).
- Kulakoğlu, F., "Orta Anadolu'da Eski Hitit Krallık Çağı Seramiği", DT (Dan: Kutlu Emre).
- Omura, M., "Assur Ticaret Kolonileri Çağı'nda İkinci Kez Kullanılmış olan Mühürler", DT (Dan: A. Öztan).
- Tüzemen, H., "M.Ö. II. Binde Orta Anadolu'da Bulunan İğneler", DT (Dan: K. Emre).

Eskiçağ Tarihi

- İznik, E., "Anadolu'da Mithras Kültü" YL (Dan: Ö. Çapar).
- Taş, İ., "Çivi Yazılı Boğazköy Belgelerinde Geçen Maşa Ülkesi ve Kenti" YL (Dan: S. Erkut).
- Boyana, H., "Bithynia Tanrıları ve Kültürleri", Ankara 1997, DT (Dan: C. Özgünel).
- Kaya, M. A., "Roma İmparatorluk Dönemi Galatia Eyaleti: Siyasal, Sosyal ve Ekonomik Yapı (M.Ö. 25-M.S.284)", Ankara 1996, DT (Dan: Ö. Çapar).
- Akalın, A. G., "Hellenistik Çağ ve Öncesi Troas'ta Sosyal-Politik Görünüm", DT (Dan: C. Özgünel).
- Kundakçı, G. E., "Güneybatı Anadolu'da Aphrodite Kültü", DT (Dan: Ö. Çapar).
- Şahin, H. A., "Kultepe Metinlerinde Geçen Tanrı Adları", DT (Dan: S. Erkut).

Derleyen: Turgut Yiğit

Klasik Arkeoloji

- Kadioğlu, M., "Menderes Magnesiası Latrina Opus Sectileleri", Ankara 1997, YL (Dan: O. Bingöl).
- Özler, G., "Antik Çağ'da Gemi Çapalarının Gelişimi", Ankara 1996, YL (Dan: C. Bayburtluoğlu).
- Tek, A. T., "Arykanda Sikkeleri", Ankara 1996, YL (Dan: C. Bayburtluoğlu).
- Tüzün, B., "Alexandria Troas Seramikleri", Ankara 1997, YL (Dan: C. Özgünel).
- Adak, I., "Zeugma Terra-Sigillataları" YL (Dan: C. Bayburtluoğlu).

- Coşkun, A., "Yunan ve Roma Ok Uçları" YL (Dan: S. Doruk).
- Demiralp, D., "Antik Yunan Kadın Betimlemelerinde Estetik Olgusu" YL (Dan: C. Özgünel).
- Demirtaş, M. B., "Smintheion Apollon Tapınağı Taşçı İşaretleri" YL (Dan: C. Özgünel).
- Gürdal, T., "Smintheion Kutsal Alan Seramikleri" YL (Dan: C. Özgünel).
- Öztaner, H., "Alexandria Troas Nymphaionu" YL (Dan: C. Özgünel).
- Poyraz, Ç., "Antik Çağ'da Tıp Bilimi ve Asklepios" YL (Dan: C. Özgünel).
- Pınar, A., "Klasik ve Hellenistik Dönemde Felsefe" YL (Dan: V. İdil).
- Şahbaz, C., "Anadolu'da Mozayik'in Gelişimi" YL (Dan: O. Bingöl).
- Şahin, H., "Tenedos Buluntuları" YL (Dan: C. Özgünel).
- Yılmaz, Ş., "Anadolu'da Duvar Resimleri" YL (Dan: O. Bingöl).
- Atik, S., "Anadolu Macellumları", DT (Dan: C. Özgünel).
- Çetin, C., "Anadolu Hellenistik-Roma Mimarisinde Restorasyon Uygulamaları ve Malzeme", DT (Dan: O. Bingöl).
- Erol, A., "Nymphaionlar", DT (Dan: V. İdil).
- Görkay, K., "M.Ö. 6. Yüzyıl Batı Anadolu Korinth ve Attika Siyah Figür Dağılımı", DT (Dan: C. Bayburtluoğlu).
- Öztepe, E., "Hellenistik Dönem Rölyef Stil Araştırması ve Apollon Smintheus Frizleri", DT (Dan: C. Özgünel).
- Yalçınsoy, H., "Bouleuterionlar", DT (Dan: O. Bingöl).

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi

- Ekiz, H. H., "M.Ö. 2. Bin Hitit Dönemi Madeni İnsan Figürinleri", Ankara 1996, YL (Dan: H. Erkanal).
- Engin, A., "Kilis-Oylum Höyük Buluntularının Işığında Kuzey Suriye'nin M.Ö. 2. Bin Seramiği", Ankara 1997, YL (Dan: E. Özgen).
- Erbil, H. Y., "Kıbrıs'da Neolitik Dönemden Orta Kıbrıs Sonuna Kadar İnsan Figürlü Dini Eserler", Ankara 1997, YL (Dan: H. Hüryılmaz).
- Aykurt, A., "Panaztepe Gri Minyas Seramiği", YL (Dan: S. Günel).
- Dağ, H. U., "M.Ö. 2. Binde Anadolu ve Kuzey Suriye Sarayları", YL (Dan: E. Özgen).
- Erdem, A., "Tunç Çağlarında Anadolu'da Madeni Kaplar", YL (Dan: T. Ökse).
- Görmüş, A., "M.Ö. 3. Binde Ege'de Görülen Duvar Örgü Teknikleri", YL (Dan: S. Günel).
- Gök, F., "Anadolu'da Neolitik Dönemden Eski Tunç Çağı'nın Sonuna Kadar Tasviri Sanat Eserlerinde Boğa Kavramı" YL (Dan: H. Hüryılmaz).

- Tagelastia, E., "Geç Tunç Çağında Ege Bölgesi Fildişi ve Mühür Sanatında Doğu Akdeniz Etkileri", YL (Dan: A. Erkanal).
- Türkcan, A. U., "Neolitik Damga Mühürler", YL (Dan: A. Erkanal).
- Yağcı, R., "Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundaki Geç Assur-Yeni Babil, Akhaemenid Damga Mühürleri", Ankara 1996, DT (Dan: E. Özgen).
- Yükmen, B., "Türkiye'de Megalitlik Sorunu. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Megalitleri", Ankara 1997, DT (Dan: A. Erkanal).
- Ateşoğulları, S., "M.Ö. III. Bin Gırmavaz Seramiği", DT (Dan: A. Erkanal).
- Ay, E., "Yukarı Habur Bölgesi İki Cırcıp Vadisi ve Çevresinin Arkeolojik Değerlendirmesi", DT (Dan: H. Erkanal).
- Çınardalı, N., "M.Ö. II. Bine Tarihendirilen Panaztepe Küçük Buluntu ve Süs Eşyalarının Ege Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi", DT (Dan: A. Erkanal).
- Özdaş, H., "Anadolu'da Fenike Etkileri", DT (Dan: E. Özgen).
- Tekin, H., "M.Ö. 3. Binyılda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Maden Eserleri", DT (Dan: E. Özgen).
- Uğurel, A. H., "M.Ö. 3. ve 2. Bin Anadolu, Kuzey Suriye ve Mezopotamya Mühürlerinde Mimari Ögeler", DT (Dan: A. Erkanal).
- Uysal, B., "Gırmavaz Kazılarının Işığı Altında Anadolu'da Ninive 5 Seramiği", DT (Dan: H. Erkanal).
- Yalçıklı, D., "Anadolu'da M.Ö. 12. Yüzyıldan M.Ö. 6. Yüzyıla Kadar Metal Silah Endüstrisi", DT (Dan: H. Erkanal).
- Yüğrük, Ü., "Batı Anadolu'da Yüzüktaşları, Gemma ve Kammeolar", DT (Dan: E. Özgen).

Sanat Tarihi

- Eser, N. Ö., "Kappadokya ve Lykaonya Bölgesindeki Serbest Haç Planlı Kagit Yapılar" YL (Dan: S. Pekak).
- Peker, N., "Kappadokya Bölgesi'nde 13. yy Duvar Resimleri ve Karşı Kilise" YL (Dan: S. Pekak).
- Acara, M., "Bizans Maden Sanatında Dini Ayinler Sırasında Kullanılan (Litürjik) Eserler", Ankara 1997, DT (Dan: Y. Ötügen).
- Alpaslan, S., "Antalya'nın Demre (Kale) İlçesindeki H. Nikolaos Kilisesi'nde Dini Ayinle İlgili Plastik Eserler", Ankara 1996, DT (Dan: Y. Ötügen).
- Olçay, Y., "Antalya İli Demre İlçesindeki Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı 1989-95 Yılları Cam Buluntuları", Ankara 1997, DT (Dan: Y. Ötügen).
- Ceylan, B., "Roma Dönemi Anıtsal Yapılarının Bizans Döneminde İkinci Kullanımları", DT (Dan: Y. Ötügen).
- Çorağan, N., "Antalya'nın Demre İlçesindeki H. Nikolaos Kilisesi Freskoları", DT (Dan: Y. Ötügen).
- Karaca, Z., "İstanbul'da Osmanlı Dönemi Rum Kiliseleri", DT (Dan: Y. Ötügen).
- Tekinalp, M., "Geç Antik Dönem Sonrasında ve Ortaçağda (M.S. 4-14 yy) Andriake Kenti", DT (Dan: Y. Ötügen).

Derleyen: Meryem Acara

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi

- Işık, A., "Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi", İstanbul 1997, YL (Dan: M. Özsait).
- Koçak, Ö., "Eskiçağ Tarihinde Sinope", İstanbul 1997, YL (Dan: M. Özsait).
- Lenger, D. S., "Prusias ad Hypium Sikkeleri", İstanbul 1997, YL (Dan: O. Tekin).
- Memiş, B., "Urartu Konut Mimarlığı", İstanbul 1997, YL (Dan: M. T. Tarhan).
- Şahin, H., "Galatlar ve Galatia Bölgesi ile İlgili Antik Kaynaklar", İstanbul 1997, YL (Dan: M. Özsait).
- Baysongür, Ç., "Kaynaklarda Mithradates Eupator", YL (Dan: M. Özsait).
- Kalkan, H., "Kilikia Kenti Ankhiale'nin Lokalizasyonu", YL (Dan: V. Sevin).
- Merzeci, A., "Seleukeia Sikkeleri", YL (Dan: O. Tekin).
- Okan, N., "Roma İmparatorluk Döneminde İlion Sikkeleri", YL (Dan: O. Tekin).
- Özaydın, T., "Yumuktepe Demir Çağ Çanak Çömleği", YL (Dan: V. Sevin).
- Soyal, S., "Sikkelerin Işığında Troas'ta Kültler", YL (Dan: O. Tekin).
- Tuncer, B., "Doğu Akdeniz Müzik Enstrümanları", YL (Dan: V. Sevin).
- Özfırat, A., "M.Ö. II. Binyılda Doğu Anadolu Boyalı Seramik Kültürleri", İstanbul 1997, DT (Dan: V. Sevin).
- Sivas, H., "Urartu Çanak Çömleği Üzerine Yeni Gözlemler (Tuşpa, Karagündüz ve Ayanis Kazıları Işığında)", İstanbul 1998, DT (Dan: M. T. Tarhan).
- Tufekçi-Sivas, T., "Eskişehir-Afyonkarahisar-Kütahya İl Sınırları İçindeki Phrig Kaya Anıtları", İstanbul 1997, DT (Dan: M. T. Tarhan).
- Şahinbaş, G., "Eskiçağ'da Yük Arabaları", DT (Dan: V. Sevin).
- Yağız, O., "Ainos Kazısı Sikkeleri", DT (Dan: O. Tekin).

Klasik Arkeoloji

- Eşiz, B., "Perge Palaestrası", YL (Dan: H. Abbasoğlu).
- Küçük, S., "Yatan Aslan Kapaklı Lahitler", YL (Dan: İ. Delemen).
- Tekay, D., "M.Ö. 4. ve 3. yy Satyros ve Silenos Heykelleri", YL (Dan: E. T. Tulunay).
- Tokcan, G., "Güney Anadolu Antik Çağ Limanları", YL (Dan: H. Abbasoğlu).
- Tolun, V., "Assos Pişmiş Toprak Figürinleri", DT (Dan: H. Abbasoğlu).

Derleyen: Nalan Fırat

Latin Dili ve Edebiyatı

- Sandalcı, S., "Eski Roma Yazınında Satir Türü ve Kadın", DT (Dan: B. Demiriş).

Hititoloji

- Doğan Alparslan, M., "Hitit Bayram Ritüellerinde Geçen Bazı Eylem, Çağrı ve Sahne Oyunlarının Tasviri ve Yorumu", YL (Dan: Ali M. Dinçol).

Prehistorya

- Altınbilek, Ç., "Çanak Çömleksiz Neolitik Çayönü Yerleşmesinin Doğalcım Kazıyıcılarının İncelenmesi", YL (Dan: M. Özdoğan).
- Ayhan, A., "Tepecik: Sürme Taş Aletler", YL (Dan: Doç. Dr. Sevil Gülçur).
- Coşkun, G., "Çayönü Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Çakmaktaşı Aletlerinden Uç ve Delicilerin Kullanım Amaçlarının Belirlenmesi", YL (Dan: M. Özdoğan).
- Kayacan, N., "Yüzey Obsidien Buluntularının Tekno-Kültürel Açısından Değerlendirilmesi: Çanak Çömleksiz Neolitik Musular Höyüğü Örneği", YL (Dan: N. B. Atlı).

- Kürkçü, P., "Toptepe Höyüğü Çanak Çömleği", YL (Dan: S. Gülçur).
- Öztan, E., "Çeşmetepe Höyüğü Çanak Çömleği", YL (Dan: S. Gülçur).

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi

- Baz, F., "Roma İmparator Kültü", İstanbul 1998, YL (Dan: B. İplikçioğlu).
- Tahtalı, H., "İmparator Caracalla Yaşamı ve İcraatı" YL (Dan: B. İplikçioğlu).

Kazı-Araştırma

Güvercinkayası 1997 Kazısı ve Çevre Araştırmaları

Prehistorya Anabilim Dalı ve Aksaray Müzesi'nin ortaklaşa yürüttüğü Güvercinkayası (Aksaray İli, Gülağaç/Çatal-su) 1997 Kazısı, İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonu (Yeni sosyal kod 813/190496) ve Aksaray İli Valilik Makamı'nca desteklenmiştir.

Eylül ayı boyunca süren ikinci dönem arazi çalışmaları, 1996 yılı kuzey ve doğu teras çalışma alanlarının (4 İ-K, 5-6 K) höyük yönünde genişletilmesi, 3 İ karesinde bir destek ya da çevre duvarına ait olduğu sanılan taşların temizlenmesi ve höyük üzerinde ise 7-8 H alanında yeni bir açmanın uygulanması şeklinde yürütülmüştür.

Bu çalışmalarda, Kalkolitik Çağ'a tarihlendiği düşünülen çok gözlü, bitişik düzendeki taş mimarinin, yeni açmalarda da kesintisiz devam ettiği saptanmıştır. 5 İ karesi M2 büyük mekânında ilk olarak, karşılıklı iki kapı açıklığı belirlenmiştir. Gene aynı odada kubbesiyle ele geçen fırın, tümüyle taş örülüdür. Küçük buluntular arasında, çoğunluğu siyah ağırlıklı in situ kaplar, boynuz ve kemik aletlerin yanı sıra değişik biçimli öğütme taşları giderek yaygınlaşmıştır.

3 İ açmasında, doğu ve kuzey üst teras basamağını alttan sınırlayan taş bloklarının ± 0.70 m kalınlığında bir duvar oluşturduğu doğrulanmıştır. Güvercinkayası teras yerleşmesi, bu duvarın önünde kesilmektedir.

7-8 H karesi, yassı höyüğün en yüksek noktasını belirleyen alandır. Burada yürütülen çalışmalarda ağır yangın sonucu kerpiç ögeleri yüksek ısıdan eriyerek akmış bir yapı topluluğuyla karşılaşmıştır. Yapının kesin sınırları henüz belirlenememiştir. Büyük olasılıkla yapı topluluğunun merkezini dikdörtgen mekân oluşturmaktadır. Doğu-batı yönünde, ucu kemerli bitecek şekilde dönlü bir bölme duvarının ikiye ayırdığı mekânın tüm duvarları, kat kat ve kalın sıvalıdır. Bölme duvarının her iki yanına taş üzerine kerpiç çamuru sıvalı, yuvarlak petekler yerleşmiştir. Bunlardan güneyde olanı, bir boğa başını andıracak biçimde şekillendirilmiş, çift gözlü bir öğütme sekisidir. Gene aynı mekânın güneydoğu köşesinde, çok büyük bir fırının kalıntıları iz-

lenmektedir. Mekânın doğu duvarı dışına da birbirine bal peteği şeklinde ulanmış silolar yerleşmiştir.

Sevil Gülçur

Orta Anadolu Uzak Arkeolojisi Pilot Projesi

Aksaray, Nevşehir, Niğde İlleri 1997 Ortak Yüzey Araştırması

Orta Anadolu Uzak Arkeolojisi Pilot Projesi kapsamında, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Araştırma Fonu (Güdümlü Proje No: GP-8/270697) tarafından desteklenen Aksaray, Nevşehir, Niğde İlleri 1997 Ortak Yüzey Araştırması, İ.Ü. Prehistorya Anabilim Dalı ve TÜBİTAK (Marmara) Araştırma Merkezi Uzak Teknolojileri Bölümü tarafından 02-30. 08. 1997 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Yüzey araştırmalarının amaçları, Uzak Arkeolojisi Pilot Projesi bağlamında uydu görüntüleri üzerinde kontrol noktalarının yaygınlaştırılması ve Anadolu Kültür Envanteri Çalışmaları'na katkı niteliğinde iki başlık altında toplanmıştır. 1996 yılından beri TÜBİTAK/MAM laboratuvarlarında yürütülen arkeolojik alanları uzaktan algılama çalışmalarında saptanan bazı sorunların çözümünde, tumulusların önemli bir rol üstlenebileceği anlaşılmıştır. Bu nedenle 1997 yılı arazi seçiminde, mezar tepeleri açısından verimli olacağı düşünülen Aksaray İli'ne bağlı Demirci-Gülağaç-Gülpınar-Bekârlar ve Düzgöz sınırları içinde kalan bölgenin yüksek kesimine öncelik tanınmıştır. Burada eski ve yeni yol güzergâhları, volkanik arazi topoğrafyasına uygun biçimde belirgin yükseltilerle birbirinden ayrılan vadileri KB-GD yönlerinde aşmaktadır. Tümölüsler, bu vadileri çevreleyen sırtlarda konuşlanmıştır.

"Kültür Envanteri" çalışmaları ise gene aynı bölgenin alçak kesimlerinde yürütülmüştür. 1997 yılı ortak yüzey araştırmasında 2 düz yerleşme, 1 höyük, 29 tümölüs, 5 mezarlık alanı, 2 atik/eski yol güzergâhı ve geç dönemlere tarihlenen çeşitli ören yerleri belgelenmiştir

Ufuk Esin - Sevil Gülçur

Enstitü Yayınları

- Tekin, O., *Eskiçağ'da Para*, İstanbul 1995³
- Hırçın, S., *Çivi Yazısı: Ortaya Çıkışı, Gelişmesi, Çözümü*, İstanbul 1995².
- Dürüşken, Ç., *Eskiçağ'da Spor*, İstanbul 1995 (tükenmiştir)
- Demiriş, B., *Eskiçağ'da Yazı Araç ve Gereçleri*, İstanbul 1995².
- Serdaroğlu, Ü., *Eskiçağ'da Tıp*, İstanbul 1996
- Tekin, O., *Byzas'tan I. Constantinus'a Kadar Eskiçağ'da İstanbul (Byzantion)*, İstanbul 1996
- Çete, İ., *Geçmişe Yolculuk Bir Gezi Rehberi, Journey into the Past: A Short Guide*, İstanbul 1996.
- Alp, S., *Hititler'in Mektuplaşmaları*, İstanbul 1997. Sponsor: Erol Makzume
- Fazlıoğlu, İ., *Eskiçağ'da Dokuma*, İstanbul 1997. Sponsor: Penelope

Enstitüden

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü ile Sadberk Hanım Müzesi 25 Nisan 1998 tarihinde ortak bir etkinlik gerçekleştirdiler.

Sadberk Hanım Müzesi'nin salonunda yapılan toplantıda önce Doç. Dr. Belkıs Dinçol "Eski Önasya'da Müzik ve Müzik Aletleri" başlıklı bir konferans verdi. Arkasından Prof. Dr. Mustafa Kalaç, Prof. Dr. Adnan Pekman ve Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'a Enstitü'nün Şeref Üyeliği diplomaları takdim edildi.

Arpist Ümit Tunak'ın tören sonunda verdiği konser ise muhteşemdi.

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün 1998 yılı olağan Genel Kurul Toplantısı 4.5.1998 tarihinde gerçekleştirildi. Raporların okunmasından sonra kurullar için seçim yapıldı. Yeni yönetim kurulu şu üyelerden oluşmaktadır:

Prof. Dr. Ali M. Dinçol (Başkan)
Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu
Prof. Dr. Veli Sevin
Prof. Dr. Önder Bilgi
Prof. Dr. Oktay Belli
Doç. Dr. Vedat Çelgin
Yard. Doç. Dr. Kemalettin Köroğlu

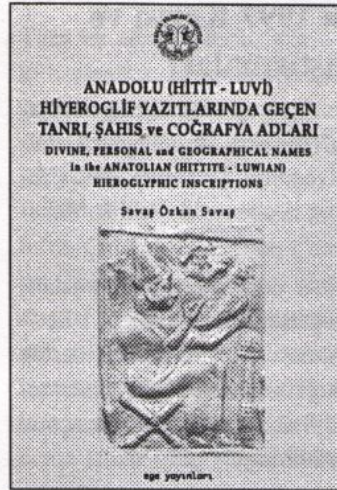
Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Bülteni Sayı: 6 (Mayıs 1998)
Editör: Kemalettin Köroğlu M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi
Eski Çağ Tarihi Anabilim Dalı 81040 - Göztepe-İSTANBUL
Bu Sayıyı Hazırlayanlar: Kemalettin Köroğlu-Meltem Doğan
Baskı: Ege Yayınları
Yazılar kaynak gösterilmek şartıyla kullanılabilir.
Ücretsizdir.

YENİ

Çökay, S., *Antik Çağ'da Aydınlatma Araçları*, İstanbul 1998.

Sponsor: MESA Madeni Eşya San. A.Ş.

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü "Bilimsel Seri"sinin ilk kitabı çıktı:

Hitit Hiyeroglif Yazıtlarında Tanrı, Şahıs ve Yer Adları, Savaş Özkan Savaş

İsteme Adresi:

Ege Yayınları
Aslanyatağı Sokak,
No.35/2 Cihangir
80060 İstanbul
Tel: 249 05 20
e.mail: egeyayin@prizma.net.tr.

YAKINDA ÇIKACAK

Şahinbaş, G., *Boğazköy Belgelerine Göre Hititler Devrinde Anadolu'da Anatomi ve Tıp*, (Bilimsel Seri).

Habitat II Bildirileri: İstanbul'da 1996 yılı 3-14 Haziran tarihlerinde, Habitat II çerçevesinde Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün düzenlediği Çağlar Boyunca Anadolu'da Yerleşim ve Konut Sempozyumu'nda sunulan bildirilerin yayını.

LÜTFEN DİKKAT!

Baskıya hazır halde bekleyen Habitat II kitabının basılabilmesi için sponsor veya sponsorlara ihtiyaç vardır.

Yazışma Adresi
Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
34459-İSTANBUL.
E mail: kkoroglu@marun.edu.tr
Tel-faks: (212) 5140397